



دکتر حسین پناهیان، مدیرعامل بورس کالای ایران:

## بازار آزاد رقیب جدی بورس کالا است

**بورس** «کسی که در یک بازار غیر شفاف خاکستری کار می‌کند علاقه‌ای به حضور در بورس کالا با شفافیت بالا ندارد. من اعتقاد دارم اگر قرار است کسی از منافع بورس کالا بهره‌برداری کند، سهامداران آن شرکت‌ها هستند.»

دکتر حسین پناهیان، مدیرعامل بورس کالای ایران بازار آزاد را رقیب جدی بورس کالا می‌داند. او معتقد است: «بورس کالا یعنی بورس شفاف» و تأکید می‌کند که با تقویت این بازار می‌توان به شفافیت بازار کالایی امیدوار بود. وی همچنین اشاره می‌کند که «اقتصاد ملی اقبال کلی به بورس کالا را دارد. اما چون بورس کالا در ایران نوپاست و در ابتدای راه باید کارکردها، کارایی و نحوه بهره‌برداری از این کارکردهای ما به گونه‌ای باشد که اقبال به سمت بورس کالا را افزایش دهد.»

ادامه گفت‌وگوی اختصاصی ماهنامه بورس را با وی می‌خوانیم.



بورس‌های کالایی دنیا بعد از شکل گرفتن و قوام یافتن بازار فیزیکی، یک مرحله به جلو حرکت کرده‌اند و به سراغ ابزارهای مالی رفته‌اند. با این مقدمه و تقسیم بندی که ذکر شد، عملکرد یکساله‌ای که درباره آن صحبت می‌کنم شامل ۱۱ ماه و ۱۲ روز از سال ۹۲ می‌شود که در این مدت بالغ بر ۵۹۱ هزار میلیارد ریال ارزش کل معاملات بورس بوده است که سهم بازار فیزیکی از ارزش کل معاملات، بالغ بر ۴۰۲ هزار میلیارد ریال و بازار مشتقه نیز بیش از ۱۸۹ هزار میلیارد ریال بوده است. این در حالی است که سال قبل حجم معاملات در بازار فیزیکی ۳۱۵ هزار میلیارد ریال بوده که این رقم در بازار مشتقه حدود ۳۶۳ هزار میلیارد ریال بوده که دلیل این کاهش نیز نوسانات شدید دلار و

**بورس** عملکرد بورس کالا در سالی که به پایان خود رسیده، چگونه بود؟

عملکرد بورس کالا در دو بخش، یکی در بازار نقدی (Spot) و یکی هم در بازار آتی (Futures) قابل بررسی است، البته بورس‌های کالایی دنیا بیشتر در بخش آتی کار می‌کنند. بورسی شبیه ما با چنین ویژگی‌هایی کم در دنیا یافت می‌شود و دلیلش هم این است که عمدتاً کالای فیزیکی در بازار معامله نمی‌شود و بیشتر قراردادهای و ابزارهای مالی با همان کارکردهای خودش داد و ستد می‌شود. اما اگر به بازارهای دنیا نگاهی بیندازیم، می‌بینیم که آنها از این مرحله‌ای که ما در آن به سر می‌بریم، گذر کرده‌اند. به این معنی که

**بورس**

بهمن و اسفند ماه ۱۳۹۲  
شماره ۱۰۹ و ۱۰۸

کلا جهانی است. طلا جهانی است. عمده ترین اتفاق در بازار فیزیکی در بخش پتروشیمی و فرآورده‌های نفتی

است. سال قبل، ارزش معاملات محصولات پتروشیمی و فرآورده‌های نفتی ۱۰۱ هزار میلیارد ریال بوده است که این عدد امسال تا پایان بهمن ماه به ۱۸۰ هزار میلیارد ریال رسیده، یعنی ۷۷ درصد رشد ارزش معاملات در این بخش ثبت شده است.

افزون بر محدودسازی ساعت معاملات، اقدام بعدی که انجام دادیم این بود که به دلیل هیجاناتی که در بازار در سال قبل وجود داشت و به خاطر تلاطمی که در نرخ دلار و به تبعش در بازار طلا و سکه داشت، بازار محدودیت‌هایی را برای فروشندگان و خریداران در معاملات ایجاد کرد، درحالی که قبلاً از آن آزادی عمل و دامنه رقابت در معاملات آتی بیشتر بود.

سال قبل حجم معاملات محصولات پتروشیمی و فرآورده‌های نفتی در این بخش ۷ میلیون و ۵۶۰ هزار تن بوده که امسال با ۲۶ درصد رشد به ۹ میلیون و ۵۳۵ هزار تن، افزایش یافته است.

### بورس و در بخش معاملات آتی چطور؟

واقعیت این است که اگرما چنین اقداماتی را انجام نمی‌دادیم ممکن بود هیجانات بازار منجر به تعطیلی بورس آتی شود، درحالی که ما به خاطر دفاع از منطقی بودن این بازار، یکسری اقدامات را انجام دادیم که درست است در ظاهر شاخص‌های ما را به صورت منفی نشان می‌دهد ولی این ضرورت وجود داشت کمی از هیجانات بازار کم کنیم. امروز تمام کسانی که بازار آتی ما را تحلیل می‌کنند همه اذعان می‌کنند که این بازار و فعالانش رفتارهای منطقی دارند.

از آنجا که در بخش معاملات آتی و ابزارهای مالی متکی بر یک کالا است، پشتوانه دارایی معاملات آتی ما هم فعلاً سکه طلاست. در سال ۹۱ حجم ارزش قراردادهای آتی ما تا این مقطعی که ذکر شد، ۳۳ هزار و ۳۸۵ میلیارد تومان بوده که این عدد امسال به ۱۷ هزار و ۶۶۹ میلیارد تومان رسیده است، یعنی تقریباً حدود ۴۷ درصد کاهش در ارزش معاملات قراردادهای آتی.

### بورس به نظر شما، دلایل اصلی این کاهش چه بوده است؟

سیاست محدودکننده دیگری را که در بورس آتی انجام دادیم این بود، برای اینکه متهم نشویم که قیمت‌های شش ماه بعد قیمت سکه را هم خط دهی می‌کنیم، سیاست محدودکننده‌ای را در پیش گرفتیم و آنهم تعریف افق‌های سرمایه‌گذاری در کوتاه مدت بود، حتی در یک مقطعی آنقدر فشار روی بازار آتی ما بود که سر رسید یک ماه منتشر کردیم، اما الان سر رسید شش ماهه را داریم و شرایط عادی شده است.

این کاهش، دو دلیل عمده دارد. به طور کلی دلیل عمده این کاهش، نزول قابل توجه نرخ جهانی طلاست و عامل دیگر تغییر روند نوسان پذیری نرخ دلار است. تقریباً در ۷ ماه گذشته ما شاهد یک روند ثابتی از نرخ دلار بوده ایم و مسلم است که نوسان پذیری نرخ دلار بر روی این معاملات اثر دارد. اتفاق عمده ای که رخ داده این است که سال قبل، ۳ میلیون و ۱۷۲ هزار قرارداد معامله شده که این عدد در سال جاری به یک میلیون و ۵۶۴ هزار قرارداد رسیده است که با این حساب حدود ۵۱ درصد قراردادهایی که در بورس کالا در ارتباط با آتی سکه دادوستد می‌شده، کاهش پیدا کرده است. عمده ترین دلیل این روند نزولی نیز کاهش نوسان پذیری سکه و طلا در بازار است، در متغیرهای اقتصاد کلان نیز شاهد بودیم به دنبال ثبات قیمت سکه و طلا نقدینگی از بازار سکه و دلار به سمت بخش‌های دیگر هدایت شده است که این اعداد و ارقام خود گواه این مهم است.

### بورس هنوز هم این سیاست‌های محدودکننده، ادامه دارد؟

در حال حاضر بدون این که اتمامی به ما وارد شود، ساعت معاملات را تبدیل به ساعت ۱۰ کردیم زیرا برخی معامله‌گران هستند که با فرض اینکه هنوز بازار نقدی گشایش پیدا نکرده، قصد معامله در بازار آتی را دارند. آنها در واقع دوباره به جمع معامله‌گران ما اضافه شده اند. گذشته از این، بخش اعظمی از محدودیت‌ها را هم برداشتیم.

البته بخشی از این کاهش ۵۱ درصدی هم بنا بر سیاست‌هایی بوده که ما در پایان سال اتخاذ کردیم و همه آن عوامل منجر به این کاهش شد. به عبارتی دیگر، به سیاست‌های اتخاذ شده از سوی ما، بازار به سمت محدود شدن حرکت داده شد و این محدودسازی نیز به دلیل اتهاماتی است که در زمان دولت پیشین به بورس کالا وارد شد، مبنی بر این که بورس کالا به بازار آزاد سکه و نوسان نرخ در بازار آزاد دلار خط دهی می‌کند. بورس کالا نیز برای اینکه خود را از این اتهام مبرا کند و از محدود شدن توسعه مجموعه بورس کالا جلوگیری کند، چند کار انجام داد که یکی از آنها تغییر ساعت معاملات در بورس آتی از ساعت ۱۰ صبح تا ۶ بعدازظهر به ۱۲ و نیم تا ۶ بعدازظهر بود. در واقع، این دوساعت و نیم کاهش زمان معاملاتی به این معنا بود که ما بخشی از فعالان این بازار را که انگیزه ریسک پذیری بیشتری داشته اند، محروم کردیم.

### بورس چقدر ثبات قیمت‌ها در بازار ارز و سکه، باعث خروج سرمایه از بورس آتی شد؟

ابزاری را که بتوانیم این رقم را دقیق تخمین بزنیم در اختیار نداشتیم اما بخش قابل ملاحظه ای نقدینگی از بازار آتی خارج شد اما این نکته را هم ذکر کنم که کاهش ۱۵ هزار میلیارد تومانی معاملات آتی سکه به این معنا نیست که این میزان نقدینگی به طور کامل از بورس کالا خارج شده است.

### بورس آیا اتخاذ این تدبیر، باعث معکوس شدن روند و تاثیر پذیری قیمت‌های بورس آتی از بازار آزاد نمی‌شد؟

### بورس در شرایط کنونی که قیمت طلا و سکه به ثبات رسیده است، بازار آتی چقدر در روند معاملات بازار نقدی و برقراری ثبات قیمت‌ها، نقش دارد؟

من بارها در دفاع از این بازار گفته ام که بورس آتی در شرایط متشنج و پرهیجان، یک کار مهم انجام داده و آن هدایت حجم بزرگ نقدینگی به سوی این بازار بوده که بازاری قانونمند، شفاف و قابل ردیابی است. زیرا در بورس کالا قانون مبارزه با پولشویی حاکم است و فعالان بازار باید حتماً کد معاملاتی داشته باشند و مقامات مالیاتی، قابلیت شناسایی هر ابهامی را دارند.

مبانی نظری بیان می‌کند که بازار آتی باید از بازار نقدی متاثر باشد، یعنی این کالا و دارایی در بازار نقدی کشف قیمت شود و براساس آن در بازار آتی، بر آن اساس قرارداد انجام شود. حال ما را متهم می‌کردند که ما بازار آزاد را خط دهی و هدایت می‌کنیم. ما نمی‌توانستیم در بازار نقدی موثر باشیم که مهمترین دلیل آن، حجم معاملات بورس آتی بود، چرا که این عدد در مقایسه با بازار نقدی آنقدر زیاد نبود که بتواند قیمت بازار آزاد سکه و دلار را جهت دهی کند. حال محدود کردن ساعت معاملاتی یعنی یکسری افرادی

نکته دیگری که در دفاع از بازار آتی می‌توانم بیان کنم این است که اگر قرار بود این پول که پارسال حدود ۳۵ هزار میلیارد تومان برآورد شده، به بازار مسکن هجوم می‌برد، معادل چند تا خانه یک میلیارد تومانی می‌شد؟ حداقل ۳۵ خانه. این عدد می‌توانست آثار زیادی را در بخش‌های دیگر اقتصاد داشته باشد اما هدایت شد به یک بازار شفاف و قانونمند و قابل ردیابی. درحالی که در بسیاری از بازارهای نقدی چنین ویژگی‌هایی مسلماً وجود ندارد با این

حال، رونق بازار آتی تحمل نشد.

**بورس** اگر بخواهیم معاملات بورس کالا را در دو بخش نقدی آتی جمع بندی کنیم، شرایط سال ۹۲ با سال ۹۱ چه تفاوتی داشته است؟

به صورت کلی ارزش معاملات بازار فیزیکی و آتی در سال ۹۱ حدود ۶۱ هزار میلیارد تومان بوده که با کاهش ۹ درصدی طی سال ۹۲ به ۵۵ هزار میلیارد تومان رسیده است که همان طور که توضیح دادم، بخش‌هایی از این کاهش، تعدی بوده است.

**بورس** از مهمترین اهداف بورس کالا، تبدیل شدن به یک مرجع قیمت‌گذاری بوده است، چقدر توانسته اید به یک مرجع قیمت‌گذاری تبدیل شوید؟

در ارتباط با بازار فلزات چون ۹۰ درصد فلزات آهنی تولیدی در کشور در بورس کالا معامله می‌شود، در نتیجه در این بازار، بورس کالا در سطح داخلی یک مرجع قیمت‌گذاری محسوب می‌شود، به عبارتی تا قیمت‌های بورس کشف نشود، بقیه بازارها هم نمی‌توانند کار کنند. ولی ماهیتشان با هم متفاوت است زیرا بیشتر ما در بورس کالا معاملات سلف یک ماهه، دو و سه ماهه داریم.

در بخش مس، کل مصرف مس داخل، در بورس کالا عرضه می‌شود در مورد آلومینیوم نیز وضع به همین صورت است. بدین ترتیب در بازار داخل در این سه کالا ما مرجع قیمت‌گذاری هستیم، اما رسالت ما وسیع تر از این است. در بخش سنگ آهن چون بیشتر امر صادرات مورد توجه بوده و عمده تولید ما صادراتی است، در این بخش قیمت کشف شده این کالا در بورس کالای ایران در نشريات معتبر بین‌المللی به عنوان مرجع قیمتی منطقه درج می‌شود.

در مورد فرآورده‌های نفتی هم تعامل خوبی با گمرک داشتیم؛ به عنوان نمونه، در مورد قیر صادراتی به دنبال توافقات انجام شده گمرک، در حال حاضر تنها با ارائه مجوز معامله قیر در بورس کالا، اجازه صادرات، صادر می‌شود و برای تحقق این مهم تلاش‌های زیادی انجام شد که نتیجه این همکاری و تعامل و تبادل اطلاعات با گمرک، منجر به این شد که صادرات قیر مسیر شفاف‌تری داشته باشد. به همین دلیل امروز در نشريات بین‌المللی یکی از منابع و رفرنس‌های اصلی بهای قیر قیمت‌هایی است که در بورس کالای ایران کشف می‌شود، اما اعتقاد داریم هنوز راه زیادی در پیش داریم زیرا ایران روی یکسری از کالاهای دیگر هم در کشور مزیت نسبی دارد.

دو استراتژی کلی در این راه وجود دارد یکی استراتژی قیمت‌گذاری و دیگری قیمت‌پذیری است، قیمت‌گذار بودن در دنیا شرایط و مقدمات و ویژگی‌هایی دارد، هرچقدر ما این قدرت را داشته باشیم که در یک بازار منسجم و شفاف همه عرضه‌کننده‌ها بتوانند کالای خود را عرضه کنند، مزایای رقابت مخرب را ندارد. زیرا در این نوع رقابت خریدار یا متقاضی استفاده‌کننده خارجی است و این استفاده‌کننده خارجی، چون بازار شفاف نیست از مذاکرات بیشترین بهره برداری را می‌کند. اما اگر ما این قدرت را در اقتصاد ملی داشته باشیم که تمامی عرضه‌های صادراتی بسیاری از کالاها را که ما در آن مزیت نسبی داریم را از طریق بورس کالا عرضه کنیم، در نهایت کل اقتصاد ملی از آن بهره می‌برد.

**بورس** یعنی اقتصاد ملی در حال حاضر این اقبال را به بورس کالا ندارد؟ اقتصاد ملی اقبال کلی به بورس کالا را دارد، اما چون بورس کالا در ایران نوپاست و در ابتدای راه، بر همین اساس اذعان داریم به این که باید کارکردها، کارایی و نحوه بهره‌برداری از این کارکردهای ما به گونه‌ای باشد که اقبال به سمت بورس کالا را افزایش دهد.

**بورس** دولت قبل چالش‌های زیادی را با بورس کالا داشت، با دولت جدید و مردان اقتصادی این دولت چه میزان چالش دارید؟

چالش‌های ما با دولت جدید به آن اندازه سابق نیست، زیرا اعداد و ارقام مصداق این امر است. همانطور که اشاره شد در سال جاری به جز بازار آتی، سایر معاملات بورس کالا روند رو به رشدی به خود گرفته است. مثلاً در بخش پتروشیمی سال قبل تا تاریخ ۳۰ بهمن حدود ۷ میلیون و ۵۶۰ هزار تن عرضه محصولات پتروشیمی بوده الان به ۹ میلیون و ۵۲۵ هزار تن رسیده است.

**بورس** به رشد عرضه محصولات پتروشیمی اشاره کردید، اجازه بدهید این سوال را مطرح کنم که چطور است در حال حاضر بسیاری از واحدهای پایین دستی پتروشیمی از نبود مواد اولیه کافی در بازار گله مند هستند و چندی است که دامنه نوسان قیمت هم از ۵ به ۱۰ درصد افزایش یافته برخی فعالان بازار می‌گویند که این سیاست، موجب افزایش بهای تمام شده کالاهای پایین دستی می‌شود؟

ببینید یکسری ایرادهای محتوایی وجود دارد که برای رفع آن ایرادها نیاز به زمان داریم. بخش قابل توجهی از آن‌ها هم میراث دولت قبل است و به ما تحمیل شده است. در دولت قبل، آقای غضنفری که رییس ستاد تنظیم بازار بود، مصوبه‌ای را در ستاد تنظیم کردند، مبنی بر این که قیمت‌گذاری کالا برای کالاهای بورس از حاصل ضرب قیمت جهانی آن کالا در ارز مبادلاتی تبعیت کند. یعنی دوفاکتور در اینجا موثر بود یکی ارز مبادلاتی و یکی قیمت جهانی آن کالا. در همان زمان ما مدعی شدیم به شرطی این مصوبه را می‌پذیریم که تمامی عرضه‌ها در بورس کالا صورت بگیرد، زیرا یک اختلافی بین ارز مبادلاتی و ارز آزاد وجود داشت که در یک مقطعی بین دو ارز اختلاف ۱۳۰۰ تومانی بود که امروز به ۳۰۰ تا ۵۰۰ تومان کاهش یافته است. بدیهی است که وقتی اختلاف زیاد بین این دو ارز وجود داشت، یکسری مشکلاتی را برای ما ایجاد می‌کرد، اما طبق مقررات ما موظف به پیروی از هر مصوبه و قانونی هستیم که در دولت و در مراجع قانونی مرتبط تصویب شود در نتیجه پیروی از این مصوبه ستاد تنظیم بازار برای ما لازم الاجرا بود. ولی شروطی را تعیین کردیم مبنی بر اینکه اگر قرار است این اختلاف به حداقل برسد الزاماً باید طرف عرضه به اندازه کافی وجود داشته باشد زیرا طرف عرضه می‌توانست آن اختلاف و دامنه نوسانی را که وجود داشت پوشش دهد، کارکرد بورس‌های کالایی معمولاً این طور است که وقتی قیمتی کشف می‌شود این قیمت کشف شده مبنای انجام معامله در جلسه بعدی معامله می‌شود. به عنوان مثال فرض کنیم امروز این کالا با آن حجم کافی عرضه با شرایطی که تمام خریداران و عرضه‌کننده‌ها در جریان هستند اگر با یک هزار تومان کشف قیمت شده، جلسه بعدی معاملات، این قیمت می‌شود مبنای کشف قیمت برای معاملات بعدی و این رقم به یک قیمت پایه، تبدیل می‌شود. ولی وقتی این مصوبه ابلاغ شد، دامنه رقابت را برای ما بستند چون این قیمت پایه با توجه به قیمت جهانی و یا نوسان نرخ ارز مبادلاتی دچار تغییر می‌شد. در حالی که می‌دانیم قیمت جهانی در دنیا تغییرات چندانی را تجربه نمی‌کند. ارز مبادلاتی هم زیاد نوسان پذیر نبود.

در نتیجه تحمیل چنین مصوبه‌ای دامنه رقابت را برای ما بستند به این صورت که عرضه‌کننده از این پس با این قیمت پایه، کالای خود را عرضه می‌کند و سقفی که بورس کالا می‌تواند برای آن بپذیرد ۵ درصد است. در نتیجه این ۵ درصد تا یک مقطع زمانی پاسخگو بود، اما برای محصولات فلزی جوابگو نبود به همین دلیل به ۱۰ درصد افزایش یافت که در حال حاضر مشاهده می‌شود. با این مصوبه و کارکرد ۱۰ درصد مشکلی وجود ندارد زیرا بازار کارکرد خود را پیدا کرده است. در یک مقطع زمانی که در واقع عرضه و



بورس آتی در شرایط متشنج و پرهیجان، یک کار مهم انجام داده و آن هدایت حجم بزرگ نقدینگی به سوی این بازار بوده که بازاری قانونمند، شفاف و قابل ردیابی است. زیرا در بورس کالا قانون مبارزه با پولشویی حاکم است و فعالان بازار باید حتماً کد معاملاتی داشته باشند و مقامات مالیاتی قابلیت شناسایی هر ابهامی را دارند.



همان ۵۲ درصد زیرا بورس کالا مدعی است به یک نفر خارج از سیستم بهین یاب که وزارت صنعت، معدن به ما معرفی کرده، کالا نداده است. اما حالا ترکیب ۴۸ به ۵۲ شده است. این کاهش عرضه دو دلیل عمده داشته و به خاطر نرسیدن خوراک بوده و قطعی گاز در زمستان و واقعیت است و نباید منکر شد. به ویژه در دوسه ماه اخیر، اما همه ماجرا این نیست بخش‌هایی به خاطر انگیزه‌هایی است که عمدتاً این مصوبه بر بورس کالا تحمیل کرده است. وقتی تولید کننده می‌کند قیمت کالایش ۲۰، ۳۰ درصد با بازار آزاد اختلاف دارد، بدش نمی‌آید کالایش را در خارج از بورس عرضه کند.

### بورس به این ترتیب شما رقیبی جدی دارید؟

بله، حال باید پرسید چرا این رقیب جدی به وجود آمده است. دلیلش این است که آن موقع که ما پذیرفتیم این تقسیم بندی را انجام بدهیم، قرار بود نهادهای نظارتی مانند سازمان نظارت و تعزیرات کنترل کافی را داشته باشند. ولی براساس شواهد چنین نظارتی خیلی کم رنگ شده است و باید از دوستان پرسید چرا؟

### بورس آیا این دلیلی بر این نیست که تمایل جدی برای حضور در بورس کالا وجود ندارد؟

این تمایل را باید علنی اعلام کنند. من در این باره سه ماه قبل خدمت وزیر صنعت، تجارت و معدن مهندس نعمت زاده رسیدم و از ایشان درباره انتقاداتی که پتروشیمی‌ها به بورس کالا داشتند، پرسیدم. ایشان پاسخ داد، به من فقط یک ایراد گرفته‌اند، اینکه مصرف کنندگان خرد امکان خرید از بورس کالا را ندارند، زیرا بورس کالا می‌گوید امکان خرید زیر ۱۰ تن وجود ندارد و به دنبال این مذاکره تمام هم و غم را گذاشتیم برای راه اندازی سیستم معاملات برخط مشتریان خرد. یعنی متقاضیان زیر ۱۰ تن محصولات پتروشیمی بتوانند توسط آن کالای خود را تهیه کنند که در اجرای آن به این مشکل برخورد کردیم. شرکت پتروشیمی اعلام کرد که اصلاً امکان تحویل کالا کمتر از ۱۰ تن را ندارد. با این حال ما به منظور عرضه کالا به سهامداران خرد، سرمایه گذاری زیادی برای راه اندازی این سیستم کردیم و این آمادگی را برای پاسخگویی به آنها داریم.

### بورس پس بازار آزاد، تامین کننده منافع عده ای خاص است که این چنین رشد کرده و به رقیبی جدی برای بورس کالا تبدیل شده است؟

قطعاً این طور است. بورس کالا یعنی بورس شفاف، در بازار ما کاملاً شفافیت حاکم است، خریدار، مبلغ فروش، این که خریدار از چه حسابی پول داده، همه مشخص است. عده ای هستند از شفافیت، بحث پیگیری مالیاتی، رد یابی پولشویی و ضوابط بورس کالا فراری هستند. کسی که در یک بازار غیر شفاف خاکستری کار می‌کند علاقه ای به حضور در بورس کالا با شفافیت بالا ندارد. من اعتقاد دارم اگر قرار است کسی از منافع بورس کالا بهره برداری کند، سهامداران آن شرکت‌ها هستند. عرضه در بازار آزاد یعنی به خطر افتادن منافع سهامداران و در این میان اتفاقاتی در حال رخ دادن است. سهامدار یک شرکت پتروشیمی اگر بورسی است باید از عرضه محصولاتش در بورس کالا حمایت کند.

### بورس بورس کالا از نظر تامین نقدینگی چه میزان نقش داشته است؟

تامین نقدینگی از کارکردهای بورس است که متأسفانه مظلوم واقع شده است و در عملکردها به آن بی توجهی می‌شود. برای بخش تولید کشور در معاملات فیزیکی، از ابتدای سال تا ۳۰ بهمن ۹۲، ۱۷ هزار و ۸۵۷ میلیارد تومان تامین سرمایه در گردش از طریق معاملات سلف انجام شده که این عدد در مقایسه با نقش سیستم بانکی کشور در این باره، رقم قابل ملاحظه ای است.

تقاضا به اندازه کافی بود و دامنه نوسان معقولی بود به ندرت کالایی به سقف ۱۰ درصد می‌رسید.

اما در مورد پتروشیمی‌ها هم این دامنه نوسان قیمت ۵ درصد کافی نبود به همین دلیل بورس کالا با ستاد تنظیم بازار وارد مذاکره شد و خواستار افزایش مانور رقابت شد و پیشنهاد ۱۰ درصد را دادیم که ۲۰ بهمن ماه بر روی هفت، هشت قلم این اجازه را صادر کردند که البته چند قلم از این تعداد یک هفته زودتر از این تاریخ این مجوز را دریافت کردند.

### بورس لزوم افزایش دامنه نوسان قیمت به چه دلیل بود؟

بر اساس بررسی‌های صورت گرفته، از بین ۱۸۶ قلم کالایی که در بورس کالا عرضه می‌شود، ۱۱ قلم از نظر کشف قیمتی ایراد دارند به همین دلیل با نهادهای مختلف مانند پتروشیمی، وزارت صنعت، تجارت، ستاد تنظیم بازار مکاتبه کردیم، زیرا به طور دائم این کالاها به سقف قیمت می‌خورد و از آنجا که سقف ۵ درصد در بخش پتروشیمی کفایت لازم را ندارد، تقسیم کردیم را انجام دادیم و از این وزارتخانه درخواست کردیم که کسانی که خریدار این محصول باشند و مصرف کننده پایین دستی را به ما معرفی کنید. اقدامی که صورت گرفت این بود که اگر ظرفیتی که برای بخش پلیمر قبلاً به ما ۱۲ میلیون تن اعلام می‌شد، امروز به ۴ میلیون تن کاهش یافته است و این یعنی حذف هشت میلیون مصرف کننده ای که تاکنون اصلاً وجود خارجی نداشته‌اند. در نتیجه اگر در حال حاضر مصرف کننده‌های پایین دستی ادعا می‌کنند که با کمبود مواد اولیه رو به رو هستند، دلایلش این نیست که بنا به گفته برخی در بورس کالا دلالت‌ها وارد شده‌اند. زیرا فعالان در بورس کالا، کد معاملاتی شخص حقوقی تولید کنند را دارند، یعنی تولید کننده پایین دستی است که وزارت صنعت و معدن در ما معرفی کرده و این وزارتخانه مدعی است که کسانی که در لیست مجاز دریافت کالا هستند، میانگین مصرف ۳۳ ماهه آنها محاسبه شده، میزان برق، گاز و حتی مالیات بر ارزش افزوده آنها گرفته شده و براساس فاکتورهای این مصرف کننده‌ها به طور مستمر در حال رصد شدن از سوی وزارت صنعت و معدن هستند. با توجه به این فاکتورها به ما اعلام می‌کنند که این مصرف کننده‌ها می‌توانند در بورس کالا حضور داشته باشند.

بحث اصلی من این است که روی یکسری از کالاها ما کمبود ذاتی داریم، یعنی هر کاری هم در کشور انجام بدهیم و همه تولید کشور در بورس کالا عرضه شود باز هم آن کمبود وجود دارد. در تقسیم کاری که انجام شد، قرار بود شرکت ملی صنایع پتروشیمی به عنوان متولی بخش پتروشیمی مدیریت واردات این کالاها که ۱۱ قلم هستند را انجام دهد. ولی چون آن اختلاف قیمت ۲۰ و ۳۰ درصد وجود دارد در نتیجه انگیزه ای به وارد کننده نمی‌داد که تعادل در بازار را ایجاد کند. به صورت خلاصه، بخشی از گرفتاری‌های ما میراثی است که از گذشته برای ما باقی مانده است، الان وضع فرق می‌کند و همکاری دولت با بورس کالا بیشتر است. دکتر جهانگیری، معاون اول رییس جمهور از موسسان بورس کالا محسوب می‌شوند و طی همین مدت کوتاه حضور دولت جدید هم بارها از بورس کالا حمایت کرده‌اند. گذشته از این سایر اعضای تیم اقتصادی دولت از مهندس نعمت زاده و حتی گرفته تا شخص وزیر اقتصاد هم حمایت بی دریغ خود را از بورس کالا و توسعه آن اعلام کرده‌اند.

### بورس آیا افزایش نرخ خوراک پتروشیمی‌ها تأثیری در کاهش عرضه محصولات پتروشیمی در بورس کالا داشته است؟

خیر، اثری در کاهش میزان عرضه نداشته است. مسئولان شرکت‌های پتروشیمی اعتقاد دارند این قیمت خوراک گاز روی سه محصول متانول، اوره و آمونیاک تأثیر دارد. دو فاکتور در کمبود عرضه در بورس کالا موثر بوده است، یک بررسی اجمالی نشان داد تا پایان دی ماه ۴۸ درصد تولید محصولات پتروشیمی در بورس کالا عرضه شده و مابقی خارج از بورس بوده است، یعنی تولید کننده بخش زیادی از محصولات تولیدی خود را در بازار آزاد عرضه کرده است، اگر دلال و واسطه ای در این میان وجود دارد باید رفت سراغ